

Entrevista

Maria H. Feliu: "La Paulina Pi de la Serra era la meva mare"

La filla secreta de la icona de la cultura terrassenca i de Joan Estelrich no li guarda cap rancúnia, malgrat que als tres mesos la deixés a casa d'uns desconeguts de Barcelona

Maria Helena Feliu Pi de la Serra, al seu despatx del Gabinet Galton de Barcelona, on treballa com a psicòloga especialitzada en conflictes de parella / Foto: J. M. O.

Joan Manel Oller
jmoller@latorredelpalau.cat

MARIA HELENA FELIU Pi de la Serra va néixer a Lusana (Suïssa) el novembre del 1934. Filla de pares catalans molt coneguts en els àmbits polític i cultural, va créixer i viure sempre a Barcelona. *Pecàt original* és el seu darrer llibre, i l'espai on novel·la les seves vivències com a filla no reconeguda del dirigent de la Lliga Regionalista i escriptor Joan Estelrich i de Paulina Pi de la Serra, una de les grans icones femenines de la Catalunya de la postguerra i una de les grans intel·lectuals que ha ofert Terrassa al món.

És la filla de Paulina Pi de la Serra, un secret que s'ha desvelat no fa pas gaire dies i que a Terrassa va revelar *La Torre*.

Quina és la història deconeguda d'una icona egarenca com la Paulina?

Sóc la filla de la Paulina. La meva història és un fulletó, i insòlita. Ni la família amb qui vaig créixer ni els meus pares van dir-me com havien passat les coses i com havia anat a parar a aquella família de Barcelona.

Què en sap, del seu naixement a Lausana i de la seva arribada a la capital catalana?

Hi ha un matrimoni amb una filla de 12 anys amb qui vivia una veïna que s'havia quedat sola i soltera. Per aconseguir uns diners van plantejar-se cuidar una criatura unes hores. Fer de guarderia. La dona estava molt feble i van decidir no tenir més fills. El marit, ebanista, treballava al Parlament de Catalunya en obres de restauració.

I allà algú li va dir que un diputat buscava gent per fer de mainadera d'una nena.

I aquest algú era un dels polítics importants de la Lliga, Joan Estelrich?

Era Joan Estelrich, el meu pare biològic, un *bon vivant* de qui la Paulina es va enamorar bojanament. Estelrich, però, no volia que li guardessin la nena unes hores, sinó a *full time*, a totes hores. Atès el personatge, l'ebanista va respondre que se'n faria càrrec durant un temps. Mai més ningú me'n precisa gaire més. Només sé que al cap de tres mesos viatjo de Lausana a Gràcia i que una *nurse* em deixa a casa de la família.

A canvi de diners?

Suposo que van fer els seus pactes econòmics.

I sap com anava?

Mai m'ho van explicar. El que sé és que a part de les primeres aportacions la família després no va rebre gaires coses més. Jo neix a finals dels 34, al novembre, a finals del 35 tinc un any i el 36 en tinc un i mig encara no. En aquest interval l'Estelrich i la Paulina em van venir a veure algunes vegades...

I esclata la Guerra Civil?

I ells, que havien anat a Budapest, a Hongria, per raons de feina, aprofiten per fer un viatge a Itàlia i mentre es produeix el cop d'estat de Franco a Espanya, llavors se'n van a Perpinyà i la gent que fugí li diu a l'Estelrich que si hagués estat a casa l'haurien afusellat. Als diaris explica que li cremen uns papers. I a ella, a la Paulina, la seva família li diu

"No volia que la gent se n'assabentés per mantenir el seu prestigi"

que no vingui. Els dos eren de la Lliga.

És el principi de la separació?

És un moment en què se separen de mi, amb la qual cosa la gent que em cuida segueix fent la feina però no els arriba cap ajut. Només alguna vegada una caixa de llet condensada. El cap de la casa, el meu pare adoptiu, intenta preservar el taller, i tota una sèrie de circumstàncies relacionades amb la guerra el preocupen i un dia mor d'un infart al mig del carrer.

I qui queda a la casa que la va acollir?

La dona, la senyora Conxita, la veïna, a qui jo deia Mami, i la filla, la Mercè, a qui sempre he anomenat Me, La Guerra Civil s'acaba i jo segueixo allà. I quan tornen l'Estelrich i la Paulina suposo que em vénen a veure, però tornen a marxar.

3
mesos tenia quan la van portar des de Lausana fins a Barcelona

1965

veu per últim cop la seva mare en persona

La seguien cuidant. Una accollida temporal es va anar fent definitiva...

I patint angoixes, amb la postguerra, amb la situació econòmica, amb el trasllat a un pis de lloguer més petit d'unes monges. No tinc gaires records d'aquesta època.

I de tant en tant la vénen a veure el senyor i la senyoreta. Vostè no sabia pas qui eren?

Ni la família ni el senyor ni la senyoreta m'explicaven res. I a la Conxita, quan li preguntaven qui era la nena responia que el pare s'havia mort i que la mare estava de viatge. Ja m'explicaran si en aquells anys alguna dona viatjava. Quan ja tinc 7 anys, i de fer classes a casa amb la Mami, l'Estelrich i la Paulina diuen que la Maria Helena ha d'anar a escola.

Però en aquells anys difícils, com s'ho va fer la seva família per a la documentació? Tenia vostè tots els papers en regla malgrat la seva especial situació?

La Paulina va dir que li semblava que m'havia batejat el metge de la clínica on vaig néixer a Lausana. Evidentment no en tenia cap, de document. Per solucionar-ho, em van batejar, amb la Conxita de padrina i el noi amb qui anava la Mercè de padrí. I més tard, per celebrar-ho, anem al carrer de Pedritxol a fer una xocolata desfeta.

Això li va permetre entrar a l'escola. L'Estelrich i la Paulina suposo que no l'anaven a buscar. Els responsables del centre no notaven res d'estrany?

A les festes no hi venien mai. Amb el pare no hi havia problema. Estava mort. I si es pensa que m'havien posat el cognom Feliu, el marit de la Paulina, ell sí que estava mort. Això els ho he d'agrair. I els agraeixo la vida. Estaven fora, en un país com Suïssa i la Paulina podia haver avortat. I no ho va fer, em va tenir. A més, tinc una partida de naixement on diu que sóc filla legítima de Carles Feliu Oller i de Paulina Pi de la Serra.

La filla de la Paulina és una psicòloga de prestigi a Catalunya / Foto: P.E.

Creu que la seva mare se la va jugar?

Sí. Perquè si el Feliu hagués volgut hauria dit que era impossible que fos el pare, perquè estava a Mèxic. El que passa és que quan jo faig tres mesos ell té un accident i es mata.

En quin moment descobríex que és la filla d'aquell senyor i aquella senyoreta?

Ho vaig anar veient. L'Estelrich i la Paulina no em deien mai que eren els meus pares. Vist amb el temps sorprèn que dues persones tan formades no m'ho diguessin. La meua família, a qui he dedicat el llibre, mai va explicar res a ningú i mai van dir que els meus pares l'havien fet grossa. Són gent que en un moment concret treu el millor que té a dins, amb una padrina conservadora i de drets, i un padrí més republicà i roig. Amb la Paulina no tenia un vincle, perquè aquests s'estableixen amb el contacte. El que recordo és que un dia la família em va dir que quan estigués amb el senyor i la senyoreta els digués papà i mamà, però només a casa o quan no hi hagués ningú al davant.

I així va passant el temps, acaba l'institut i ha d'entrar a la universitat, sense diners. Com viu aquell instant?

L'Estelrich i la Paulina només aporten diners per a la manutenció, i poca cosa més.

El llibre Pecat original és una novel·la on gairebé tot és realitat. Com enfoca el personatge de la seva mare?

He intentat posar-me a la seva pell, i mirar la seva manera de ser. No ha estat fàcil, perquè rebia cartes d'ells i me les feien llençar per no posar-los en un compromís. I mai hi posaven filla meua.

Guarda rancúnia als seus pares? Està enfadada pel que li van fer?

No, gens. El passat és passat. I em faria mal a mi mateixa.

Què sent respecte a l'Estelrich i la Paulina? No sé si la poso en un compromís.

Podien haver volgut que no nasqués. Ja és una cosa positiva. Ell no hi tenia gran cosa a perdre. Ella, sí. Potser la Paulina va pensar que jo seria un lligam que li

permetria estar sempre unida a l'Estelrich i després es va sentir frustrada i va haver de començar de nou. Perquè era una dona llista, intel·ligent. No tinc clar si la seva família en va arribar a tenir alguna sospita.

Li torno a preguntar, si m'ho permet. Què sent per ella?

No sabia com definir-ho. Pense que la gent veu les coses d'una altra manera si s'ho mira des de fora. No vaig ser una pobra noia, perquè tenia tot el suport de la família de Barcelona. Amb aquests elements és més fàcil superar els problemes.

Quan es trenca definitivament la relació?

A partir del 1965-1966. I així sí que m'ho deixa clar. Quan començo a festejar, resulta que el meu marit té parents per tots els costats a Terrassa. Una cosa em va saber greu. Quan li vaig explicar em va dir que es pensava que em faria monja.

Per a ella era una bona solució, atès que li estalviava problemes.

"Els meus pares eren el senyor i la senyoreta"

"L'Estelrich i la Paulina podien haver decidit que no nasqués"

És clar, allà enclaustrada ningú s'assabentaria de res.

Li va preguntar si li havia explicat la veritat al seu company? M'ho va preguntar, i li vaig dir que sí. Si no l'hi hagués explicat, com hauriem començat la relació?

Ha entès per què ella no volia explicar-ho a Terrassa?

Suposo que per no fer patir la gent del seu voltant, perquè feia classes al CIC, ple de nenes de la burgesia terrassenca, perquè tenia una prestigi a mantenir en el món cultural. Tot hi sumava.

Els seus fills ho sabien?

El meu marit i jo els vam dir un dia, i no van entendre el perquè de tant secretisme. Eren fills d'un altre temps. La meua filla la volia conèixer però la vaig deixar perquè la Paulina no ho volia. Li vaig enviar fotografies dels meus fills i li vaig oferir la meua ajuda si necessitava res. Em va respondre que no li calia res perquè estava ben atesa i tenia un germà que era un sant. I em recordo d'una frase: no destruïu el meu pobre i petit prestigi local tant durament guanyat. Era veritat, s'ho havia guanyat, no en tinc cap dubte.

Com es va assabentar de la seva mort?

Per una esquila al diari *La Vanguardia*.

Està orgullosa dels seus pares?

Estic satisfeta de tenir uns pares que van tenir un gran prestigi al país. El que va passar va ser fruit de les circumstàncies i també d'uns moments. ■

ELS 'DIETARIS' DESVELEN LA VERITAT

Casada i mare de quatre fills, es va llicenciar en Filosofia i en Psicologia Clínica. Ha estat docent de nivell escolar i universitari.

És membre fundador del Gabinet Col·lectiu Galton, en el qual treballa com a psicò-

loga especialitzada en conflictes de parella. És també autora de *Vivir bien en pareja* i *Acabar bien*, tots dos publicats a Plataforma Editorial.

Quan el llibre *Pecat original* ja estava entregat a l'editorial i sense que l'autora n'hagués

tingut notícia prèvia, Quaderns Crema publica els *Dietaris* de Joan Estelrich.

El nom de l'autora a l'Index onomàstic dels *Dietaris* desvela l'autèntica personalitat dels personatges Gabriel i Regina, que Maria He-

lena Feliu havia pretès amagar i que durant tants anys havia restat en secret, Joan Estelrich i Paulina Pi de la Serra. Feliu segueix treballant, amb 70 llargs anys, al despatx de la part alta carrer de Muntaner de Barcelona.